

Fatih'in Kayıp eşmeleri

İstanbul, görkemli yahut müteva- zı büyük ya da küçük sayısız çeşme yapısına, tarihi boyunca ev sahipli- ği yapmıştır. Eski İstanbul'un hemen her sokağında tesadüf edebileceğimiz bu zarif yapılar, bir hayır hizmeti olarak hayati bir ihtiyacı karşılayan çok kıymetli eserlerdir. Sosyal birer ileti- şim mekânı olma vasfıyla da, mahal- lenin vazgeçilmez önemdeki tamam- layıcı birer parçasıdır.

İslam dininin suya verdiği değer, Osmanlı Devleti ve toplumu nazarın- da suyun kutsallığının bir ifadesi ola- rak algılanmış, bu sebeple şehrin çeş- melerle kuşatılmasına vesile olmuş- tur. Başta padişahlar olmak üzere ha- nım sultanların, valide sultanların, sadrazamların, şeyhülislamların ve diğer devlet ileri gelenlerinin Allah'ın rızasını kazanma saikiyle inşa ettirdi- ği çeşmeler, aynı zamanda yapıldığı dönemin ekonomik ve siyasal gücün- nün birer göstergesi niteliğindedir.

Mahalle kültürünün vazgeçilmez bir unsuru ayrıca Osmanlı mimarlık tarihinin önemli bir parçası olan çeş- melere, ne yazık ki hak ettiği değer verilmemiş, gereken ihtimam göste- rilmemiştir. Bunun sonucunda da za- manın tahribatına ve ilgisizliğine rağ- men ayakta kalma uğraşı veren bu kıymetli mirasın pek çok örneği gün-ümüze ulaşamayarak yok olup git- miştir. Bir envanteri dahi çıkarılma- dan kör kazmanın altında yok olup giden mirasımızı, gün yüzüne çıkar- ma maksadıyla İBB KUDEB (Koru- ma Uygulama ve Denetim Müdür- lüğü) tarafından basılan Fatih'in Ka- yıp Çeşmeleri'nin anlatıldığı eser, bu alanda yapılan çalışmalara önemli bir katkı sağlamaktadır. Eserin yazımı- na, 2008 senesinde yürürlüğe konan, Eminönü ilçesinin Fatih ilçesine dâhil edilmesini sağlayan kanun değişik- liginden önce başlanması nedeniyle kitapta yalnızca eski Fatih ilçesi konu

edilmiştir. Sözü edilen kanun de ği- şikliğinden ötürü de kitap iki cilt ola- rak tasarlanmıştır.

Kitapta, 54 adet kayıp çeşme ya- pısına yer verilmiştir. Aslında bu ra- kam Fatih gibi Tarihi Yarımada'nın içinde ve mimari eserler bakımın- dan hayli zengin bir saha olan ilçe için oldukça düşük bir rakamdır. Fa- kat bu rakam dahi, İstanbul'daki tari- hi eserlerin nasıl bir kıyıma uğradık- larını görmek açısından yeterli gel- mektedir.

Kitabın önsözünde, eserin ha- zırlanma ve ortaya çıkış serüveninin kısa bir özeti vardır. Kayıp çeşmelerin tespitinin nasıl yapıldığı, hangi kay- naklardan istifade edildiği ve nasıl bir arşiv çalışması yürütüldüğü hakkın- da kısa bir bilgilendirme yapılmıştır. Kitapta en fazla dikkati çeken ve ese- ri ilgi çekici kılan hususların başında eserde yer alan fotoğraflar gelmek- tedir. Kayıp çeşmelere ait fotoğraf- lar, eserin muhteviyatına hayli zen- ginlik katmış, esere dair ilgiyi arttı- ran en önemli unsur olmuştur. Ay- rıca dönem haritalarından da istifa- de edilerek, günümüzde ada parse- li dahi bilinmeyen yapıların yıkılma- dan evvel kaim olduğu bölge, okuya- nın zihninde daha görünür kılınmaya çalışılmıştır. Kitabın artılarında biri de, ilçenin halihazırını gösteren ha- rita üzerinde, kayıp çeşmelerin tes- pit edilmesi ve bu haliyle esere ilave edilmesidir.

Şehrin genelinde yol genişletme, yeni bir yol inşa etme ya da tarihi bir kıymeti haiz olmaması gibi sebep- lardan ötürü yok edilen tüm yapıla- rın, geniş ölçekte yapılacak bir araş- tırma ile gün yüzüne çıkarılması el- zemdir. Bu eser, İstanbul'un kaybet- tiği zengin mirasın ortaya çıkarılma- sı adına yürütülecek çalışmalara kü- çük de olsa önemli bir katkı sağlama- ya çalışmıştır.

Fatih'in Kayıp Çeşmeleri-I kitabı, İstanbul'un kaybettiği zen- gin mirasın orta- ya çıkarılması adı- na yürütülecek ça- lışmalara küçük de olsa önemli bir katkı sağlamaya çalışmıştır.